

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 2) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากลำดับมากไปหาน้อย คือ สมรรถนะด้านจริยธรรม สมรรถนะด้านความร่วมมือร่วมใจ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ และสมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์

2. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการตามกระบวนการนิเทศภายในทุกรายการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การสำรวจความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศภายใน การปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลการนิเทศ

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ($r = .66$) โดยตัวแปรทั้งสองมีกำหนดความผันแปรร่วมกันอยู่ถึงร้อยละ 44

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า โดยรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สมรรถนะด้านจริยธรรม สมรรถนะด้านความร่วมมือร่วมใจ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ และสมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ ขวัญสำราญ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีสมรรถภาพด้านทักษะพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ สุขเกษม (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีทักษะเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับสูง ตามลำดับคือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านบุคลากร งบประมาณ และบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ พัฒนาหลักสูตร คุณภาพการเรียนการสอน และงานกิจการนักเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความรู้ และประสบการณ์ในการบริหาร เข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ในการบริหารสถานศึกษา จึงจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 43 ซึ่งได้กำหนดให้วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุมต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยมีคุรุสภาซึ่งเป็นสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐที่เน้นผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเพื่อประชาชน ตอบสนอง

ความต้องการของสังคมและประชาชนผู้รับบริหาร เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปรับคุณภาพข้าราชการ ส่งเสริมให้ข้าราชการ พัฒนาและใช้สมรรถนะอย่างสัมฤทธิ์ผล สอดคล้องกับนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ และสอดคล้องกับสำนักงาน กุรุสภา ซึ่งเป็นสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดระบบการพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นกลไกในการพัฒนาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้ประกาศสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ถือเป็นแนวในการปฏิบัติตาม คือ 1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา 2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา 3) การบริหาร ด้านวิชาการ 4) การบริหารด้านธุรการ กางเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่ 5) การบริหารงานบุคคล 6) การบริการกิจการนักเรียน 7) การประกันคุณภาพการศึกษา 8) การบริหารจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศ 9) การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับชุมชน และ 10) คุณธรรม จริยธรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการปฏิบัติสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. การศึกษากระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ การสำรวจความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศภายใน การปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี เอื้อสุขนุกูล (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา “สภาพและปัญหาในกระบวนการนิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน ส่วนมากปฏิบัติตามขั้นตอนการนิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ วันชสุนทร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการพัฒนา ศักยภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการพัฒนา ศักยภาพการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการ พัฒนาเทคนิคการนิเทศภายใน และด้านการพัฒนาทักษะการนิเทศการศึกษา และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วาสนา ใจแสวงทรัพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า การนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอน ด้านวัสดุ สื่อการสอน ด้านการวัดประเมินผล ด้านห้องสมุด ด้านการนิเทศ ภายใน และด้านการอบรมทางวิชาการ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพราะการจัดการศึกษาทุกระดับเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารการศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพราะการจัดการศึกษาในบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยตัวเอง จำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือแนะนำ และการนิเทศภายในเป็นงานที่ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ต้องดำเนินการเป็นประจำต่อเนื่องอยู่แล้ว เพราะเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา เป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ ความสามารถในการบริหารงาน ด้านการเรียนการสอน เป็นงานที่ส่งผลต่อระบบการประกันคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาด้วย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 คือ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง โดยตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกันร้อยละ 44 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ สุรารักษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า 1) การนิเทศภายในของผู้บริหาร โดยการเยี่ยมห้องเรียน การสังเกตการสอน และ สาคิตการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นวิธีการนิเทศภายในโดยการสาธิตการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการให้ความเป็นธรรมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นั่นคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการนิเทศภายในจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งกระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพผู้เรียนให้เป็นที่มาเป้าหมายของการศึกษา กระบวนการนิเทศภายในจะประสบผลสำเร็จได้ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ ซึ่งมีหน้าที่บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถนะ แสดงบทบาทให้เหมาะสมกับตำแหน่งเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดศรัทธาและยอมรับในการบริหารงาน โดยผู้บริหารจะต้องคุยกะตุ้นและควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้ร่วมแรงร่วมใจการปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และถ้าผู้บริหารมีสมรรถนะแต่ไม่ได้นำกระบวนการนิเทศภายในมาใช้ ก็จะทำให้สถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จึงมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์

1.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรจัดทำคู่มือ หรือรูปแบบในการปฏิบัติตนตามสมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างชัดเจนแล้วนำไปให้สถานศึกษาได้ถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในสมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ มากยิ่งขึ้น

1.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามสมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นหลัก ซึ่งทำได้โดยการศึกษาเพิ่มเติม การศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมที่เขตพื้นที่การศึกษาจัดให้

1.2 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประเมินผลการนิเทศ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรมีการพัฒนาการนิเทศภายใน โดยดำเนินการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน ให้สามารถเข้าใจการประเมินผลการนิเทศ และสามารถปฏิบัติงานนิเทศภายในได้อย่างถูกต้อง

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน การประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายใน โดยศึกษาจากตำรา หรือเอกสารที่เขตพื้นที่แจกให้ หรือการเข้ารับการฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานตามสถานศึกษาอื่นที่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะและกระบวนการนิเทศภายในมาใช้จัดการศึกษาในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ และกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1